

Dr. Yılmaz Argüden

# Yaşamak Demek, Çalışmak Demektir



**C**anlılar fayda yarattıkları sürece yaşarlar. Meyve vermeyen ağaç, kurur. Üreyemeyen hayvan, yok olur. Üretmeyen insan da mutsuz olur, sağlıksız olur. “İnsanların hayırlısı, insanlara faydalı olandır.” Bu nedenle, ürettiği fayda kendi yaşam süresini aşanlar, ölümsüzleşirler. Örneğin, Mevlana, Yunus Emre, Mimar Sinan, Atatürk, Leonardo da Vinci, Galileo, Newton, Einstein eserleriyle hâla yaşamıyor mu? “İnsanların sevapları, yaşam sürelerini üç şekilde aşar: diktiği ağaç ile, yetiştirdiği çocuklar ile ve yarattığı eserlerle.” Bu nedenle, **çalışmak, üretmek, faydalı olmak yaşamak demektir.**

Çalışmak önemli bir zenginliktir. Çalışmanın, işinin değerini bilenler yaşam kalitelerini artırır. İşin insana sağladığı kazanımları doğru değerlendirmek, işte başarı için önemli bir ilk adımdır. İş insana dört boyutta kazanç sağlar.

- 1 İlk akla gelen kazanç çalışma sonucunda elde edilen **gelir**dir. Ancak gelirin yanı sıra, sağlık ve hayat sigortası ile yaşama ilişkin risklerin mali yüklerinin azaltılıyor olması da çoğu zaman göz ardı edilen önemli bir kazançtır. Ayrıca, emeklilik dönemi için ödenen primlerde insanın gelecek kaygısını bir ölçüde de olsa azaltan önemli bir kazanç olarak ortaya çıkıyor. Özetle, iş insana yaşamının bugünü, yarını ve risklerini yönetmek için finansal kazanç sağlıyor.
- 2 İnsanların sosyal çevrelerini belirleyen unsurlardan da biri, iş. Çalışma hayatında tanışılan iş arkadaşları, müşteriler, tedarikçiler, işbirliği ortakları insanların özel hayatına da kalite katıyor. Bu dostluklar, insanın **sosyal gelişimine** destek sağlıyor.

3 İş hayatının insana kattığı en önemli özelliklerden birisi de **yetkinliklerin gelişmesidir**. “İşleyen demir, ısıldır.” atasözü ile özetlendiği gibi çalışma hayatı insanın bilgi düzeyi, problem çözme yetkinlikleri, yeni teknolojilere uyum yeteneği gibi birçok önemli konuda gelişimine katkıda bulunur. Bu yetkinliklerin gelişmesi insanı hem mevcut işinde, hem de kariyerinin ilerleyen dönemlerinde edineceği işlerde başarılı kılar. Aynı zamanda, bu konulardaki gelişmeler insanın özel hayatına da olumlu olarak yansır.

4 İş hayatındaki çalışmalar insanların etki alanının da gelişmesini sağlar. İş, insana sonuç elde etmesi için önemli imkanlar sunar. Çalışanın kullanımına sunulan makina, ekipman, tedarik zinciri ve sosyal çevre işini iyi yapanlar için önemli bir güç kaynağıdır.

İş hayatının sağladığı bu imkanları iyi değerlendirmeyenler, kariyerlerinde de başarılı olamazlar. Özellikle, büyük şirketlerde çalışan, ve dolayısıyla büyük imkanlarla işleri yürütenlerin başarıdaki **tüm kerameti kendilerinde görmeleri** sonucu işten ayrılmalari durumunda büyük güçlüklerle karşılaştıkları bilinmektedir. Geniş imkanlarla iş yapmaya alışanlar, dar imkanların olduğu ortamlara uyum sağlayamazlarsa iş hayatlarında da sorunlarla karşılaşır.

Benzer bir şekilde, iyi bir işte çalışırken işten ayrılanlar, bir sonraki iş aramada **aşırı seçici** olur ve işsiz kaldıkları dönemi uzatırlarsa sadece maddi kaynaktan değil, aynı zamanda kendilerini ve çevrelerini geliştirme fırsatlarından da yoksun kalarak gelişimlerine darbe vurmuş olurlar.

Çalışma hayatında sosyal çevreye önem vermeyen, **insan ilişkilerini** iyi yürütemeyenler, çalışma hayatının sunduğu önemli katkılardan olan **sosyal çevre** ve **etki alanı** konusunda kendilerini yeterince geliştiremezler. Bu nedenle, işlerinde sağladıkları başarı dar bir alanda kalır.

Kariyerini bilgi ve **yetkinliklerini geliştirmek üzere planlamayanlar** ise hem çalıştıkları işyerinde yükselme konusunda, hem de başka iş bulma konusunda geri kalırlar. İnsanın kariyeri boyunca birbiri ile tutarlı fakat farklı yetkinlikleri geliştirmeye çalışması onun daha değerli olmasını sağlar. Bu nedenle, insanların iş hayatında 5-7 yılda bir pozisyon değiştirmeleri tavsiye ediliyor. Ancak, her tavsiye şartlara göre değerlendirilmelidir. Örneğin, proje bazlı çalışan mimarlar zaten her projede iş değiştiriyor gibi farklı deneyimler kazanırlar. Dolayısıyla, işin içeriğinin değişimi ve gelişimi de pozisyon değişimi ile eşdeğer olarak algılanabilir.

Çalışmak bir mutluluktur. Kariyerinin değerini bilenler, yetkinliklerini, insan ilişkilerini ve etki alanlarını

açımız ve sosyal güvenlik sistemlerimiz henüz bu değişime ayak uyduramadı. Şirketler 60 yaşını aşanları bir an önce emekli olmaya zorluyorlar. İnsanlar, belli pozisyonlara geldikten sonra daha düşük pozisyonlardaki işleri kabul etmiyorlar. Emeklilik sistemlerimiz hızla yükselen ömürlere ve emeklilik maaşlarını ödeme güçlüklerine rağmen sistem değişikliğine direniyor. Bunun sonucu bir çok ülkede emeklilik sistemleri sürdürülebilir olmaktan çıkıyor. Bugün Türkiye’de de bütçe açıklarının en önemli sebeplerinden birisi sosyal güvenlik sistemlerinin açıkları olarak karşımıza çıkıyor.

Uzayan ömürler, insanların çalışma sürelerinin de uzamasını gerektiriyor. Üstelik, daha uzun süre çalışanların hayata bağlılıkları da artıyor ve daha uzun yaşıyorlar. Ortalama ömürlerin 70’i geçtiği bir ortamda 25-30 sene çalışıp, prim ödeyerek 50 yaşının altında emekli olup, 20 seneyi aşkın bir süre için emekli maaşına hak kazanması sürdürülebilir olmaktan uzaktır. Hele şu anda çalışma hayatına yeni başlamış olanlar için ortalama ömürlerin 90 yaşlarına kadar uzayabilecek olması hem artan sağlık harcamaları, hem de



**Yaşam kalitesini artırabilmek yaşamın her alanını içeren bir toplumsal hareketi gerektirir. Bir yandan her günün bir öncekinden daha iyi geçebilmesi için gerekli adımların toplumun her kesimi tarafından atılması sağlanırken, diğer taraftan da gerçekçi ama zorlayıcı beklentilerin oluşturulmasına önem verilmesi hem toplumsal gelişim hızının artırılmasına, hem de bu gelişim süreci içerisinde toplumsal mutluluk düzeyinin ve motivasyonun yüksek tutulmasına yardımcı olur.**

daha uzun emeklilik süreleri gerektireceğinden, çalışma sürelerinin önemli ölçüde artması gerektiğine işaret ediyor.

Ülkemizin sınırlı eğitim kaynaklarını kullanmış, tecrübe birikimi kazanmış fiziki gücü yerinde bir kitleyi emekliliğe sevk etmeye de tahammülü olmamalı. Biri-kimleri ile ülke gelişmelerine katkıda bulunabilecek bu kitlenin, katma değer yaratmadan bir kenarda hayata devam etmesi, insan kaynağı israfıdır.

**İnsanlara daha uzun çalışma süreleri sağlayabilmek için bir çok konuda değişim gerekiyor.** İşverenlerin yaşı nedeniyle belki enerji seviyesi daha düşük, ancak bilgi düzeyi yüksek kişilerden faydalanabilecek şekilde yeni işler oluşturmaları gerekiyor. Belki daha az çalışma saatlerinden oluşan işler oluşturmak gerekiyor.

Bugünlerde gelişmekte olan sivil toplum örgütlerinde, kurumsallaşma çabasında olan aile şirketlerinde ve yeni gelişmekte olan hizmet sektöründe iş gücü ve yönetici açığı varken, genç emeklilerden oluşan bu iş gücü kaynağının, yeni iş arama konusunda bilgilendirilmesi ve cesaretlendirilmesi gerekiyor. Farklı sektörde çalışmanın gerektirdiği davranış biçimleri ve yetkinlikleri kazanmaları için eğitim programları düzenlenmesi de faydalı olacaktır.

Yeni bir kariyere geçişi sağlayanlar bir taraftan yeni bir işin getirdiği heyecan ve keyfi yaşayıp gelir düzeylerini artırırken, diğer taraftan topluma faydalı olmaya devam ettikleri bilinciyle özgüvenlerini ve yaşam sevinçlerini artıracaklardır.

Belli bir yaşın üstündeki kişilerin, ulaştıkları en yüksek pozisyondan daha düşük pozisyondaki işleri küçümsemeden kabullenmeleri, belki başka iş kollarına transfer olmayı kabul etmeleri gerekiyor. Onların akrabalarının ve çevrelerinin daha uzun süre çalışmayı teşvik etmeleri, en azından engellemeye çalışmamaları önem taşıyor.

Artık, emeklilik dönemi için planlanan tatilleri, aktiviteleri, çalışma dönemiyle birlikte hayata geçirme zamanıdır. Ne yaşamayı ertelemeli, ne de çalışmadan birilerinin bize bakmayı taahhüt edeceği hayaliyle yaşamalıyız. **Çalışırken yaşamak, yaşarken çalışmak hayatımız boyunca sürdürmemiz gereken bir anlayış olacak.**

Emeklilik sistemlerinin popülist yaklaşımlardan kaçınarak emekli olmak için gerekli çalışma sürelerini uzatmaları gerekiyor. İnsanların yaşamlarını sürdürmek için sadece emeklilik sistemlerine güvenmeyip, tasarruflarını daha uzun yaşam sürelerini destekleyecek şekilde oluşturmaları gerekiyor.

Bireysel olarak yaşam süreleri belirsizliğini koruyor. Ancak, toplumsal olarak (istatistik olarak) aile büyüklerimizden daha uzun yaşayacağımızı kabul edip, hayatımızın kurgusunu buna uygun olarak düzenlemeliyiz. Daha uzun ve daha sağlıklı yaşayan insanlar, daha uzun süre çalışmalı, daha uzun süre üretken ve verimli olmalılar. Çünkü, **yaşamak demek, çalışmak demektir.** ■

